

Nederlanders over Zwarte Piet

Rapport Ipsos I&O

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2024/297

Datum

november 2024

Auteurs

Asher van der Schelde
Peter Kanne

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Sinterklaasfeest	9
1.1	Vier op tien van plan Sinterklaas te vieren	9
1.2	Ook zonder 'gelovige kinderen' viert een derde Sinterklaas	9
2	Piet-discussie	10
2.1	Minder draagvlak voor Piet-discussie	10
2.2	Vier op tien pleiten voor traditionele Zwarte Piet	11
2.3	Voor het eerst lichte toename draagvlak traditionele (zwarte) Piet	12
3	Stellingen	17

Na jarenlange daling neemt draagvlak voor Zwarte Piet licht toe

Sinterklaas is sinds 16 november in het land en net als in voorgaande jaren leidt dat tot een oploeiing van de (zwarte) Piet-discussie. Om te meten hoe Nederlanders hierover denken, voerden we voor de zesde keer sinds 2016 een opinieonderzoek uit. Het onderzoek liep van zaterdag 9 tot en met maandag 11 november 2024. In totaal namen 1.129 respondenten deel aan het onderzoek.

Draagvlak voor Zwarte Piet nam jaren af

In 2016, toen we voor het eerst het draagvlak voor Zwarte Piet meten, waren Nederlanders duidelijk: ze wilden vasthouden aan Zwarte Piet. Twee op drie (65%) vonden destijds dat we moesten vasthouden aan de traditionele Piet en dat er geen schoorsteen- of gekleurde Pieten bij moesten komen. Veertien procent pleitte voor een mix van zwart, schoorsteen en gekleurd. In totaal dus 79 procent dat (deels) aan Zwarte Piet wilde vasthouden.

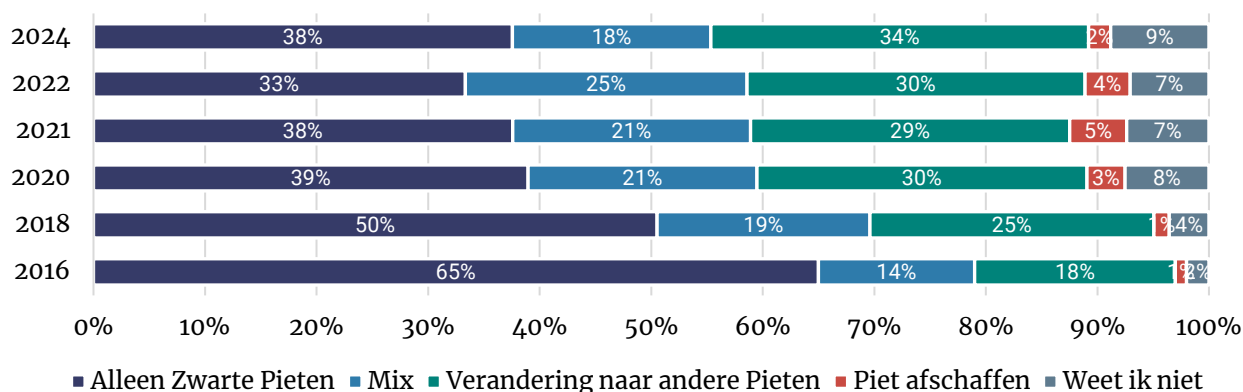
In de jaren die daarop volgden zeiden steeds minder mensen voorstander te zijn van een Sinterklaasfeest met een 'zwarte' Piet, de Piet zoals we hem vroeger kenden. In 2022 betrof dit 34 procent. Nog eens 25 procent pleitte voor een mix van Zwarte, Schoorsteen- en Gekleurde Pieten. Bij elkaar opgeteld vond 59 procent dus dat Zwarte Piet deel moest blijven uitmaken van het straatbeeld. Een forse daling van 20 procentpunt t.o.v. zes jaar daarvoor.

Minder Nederlanders pleiten nu voor mix

Nu zien we voor het eerst dat het aandeel voorstanders van alleen Zwarte Pieten is gestegen. Van 33 naar 38 procent. Maar, dat betekent niet dat er minder Nederlanders voor verandering naar anderskleurige Pieten zijn. Inmiddels pleit hier een derde (34%, geen significante wijziging t.o.v. vorige meting) voor. De groep die in omvang afneemt zijn de mensen die een mengvorm van Zwarte en anderskleurige Pieten voorstaan (van 25 naar 18%).

Figuur 1: Wat vindt u? Kunt u één van onderstaande uitspraken kiezen?¹

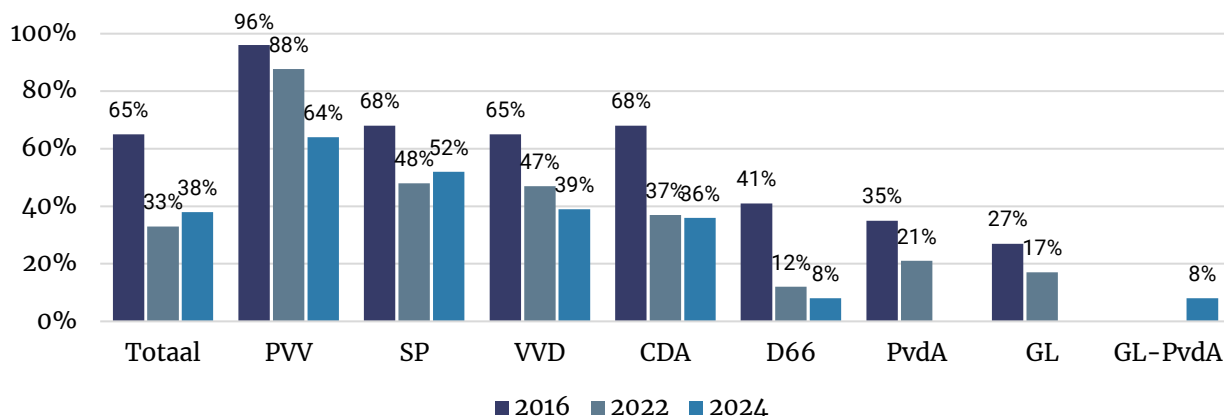
Basis: gehele steekproef (n=1.229)

Simpson's paradox

Ten opzichte van de vorige meting in 2022 is het draagvlak voor alleen een Zwarte Piet onder de meeste kiezersgroepen sterk afgenomen of ongeveer gelijk gebleven. Toch is het totale aandeel dat pleit voor Zwarte Piet toegenomen. Dit komt doordat de groep PVV-kiezers (de groep die het vaakst voor behoud van Zwarte Piet is) beduidend groter is geworden in vergelijking met 2022. In de statistiek wordt deze ogenschijnlijke tegenstelling (een trend die zichtbaar is in subgroepen, maar verdwijnt of omkeert wanneer de groepen worden samengevoegd) ook wel Simpson's Paradox genoemd.

Figuur 2: % dat kiest voor alleen traditionele Zwarte Piet (door de jaren heen, naar partijvoorkeur)

¹ Antwoordoptie 1: Het uiterlijk van Zwarte Piet moet blijven zoals het was (met zwarte huidskleur)

2. Er moet een mix zijn van Zwarte Pieten, Schoorsteen Pieten (met roetvegen) en pieten met een niet-huidskleur (zoals groen of blauw)

3. Het uiterlijk van Zwarte Piet moet geleidelijk veranderen (naar een Schoorsteen Piet met roetvegen)

4. Het uiterlijk van Zwarte Piet moet direct veranderen (naar een Schoorsteen Piet met roetvegen)

5. Het uiterlijk van Zwarte Piet moet helemaal veranderen (alleen nog pieten zonder schmink of een niet-huidskleur, zoals groen of blauw)

6. Piet moet helemaal worden afgeschaft (geen zwarte pieten of pieten met een niet-huidskleur)

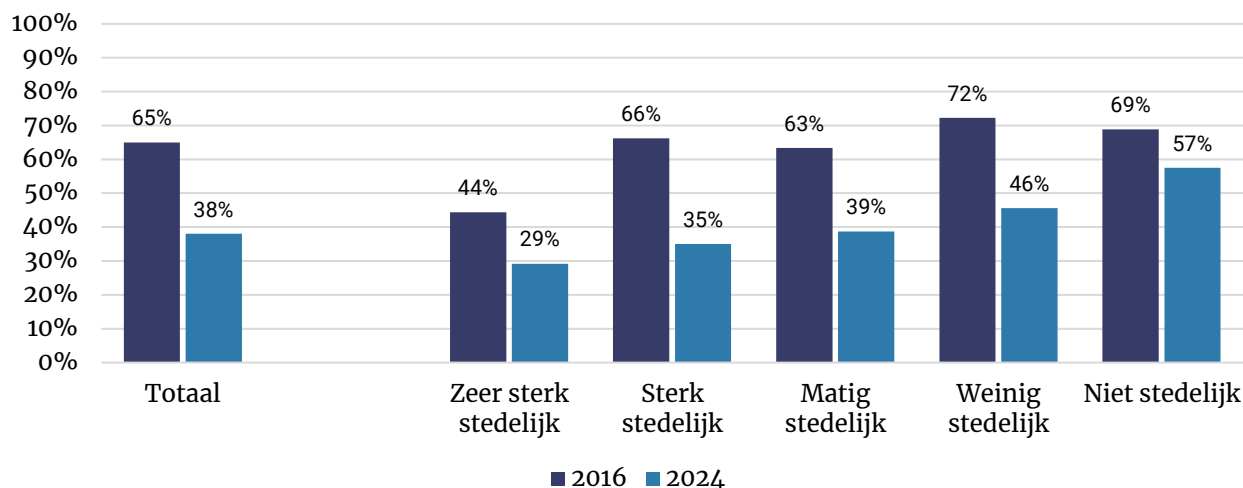
7. Weet ik niet / geen mening

Opties 3 t/5 zijn in figuur 1 bij elkaar opgeteld.

Duidelijke verschillen tussen stad en platteland

In 2016 waren ruime meerderheden in alle delen van het land – met uitzondering van de sterkst stedelijke gebieden – voor alleen zwarte Piet. Nu is alleen een meerderheid (47%) in de minst stedelijke gebieden daar nog voor.

Figuur 3: % dat kiest voor alleen een traditionele Zwarte Piet (naar mate van stedelijkheid)

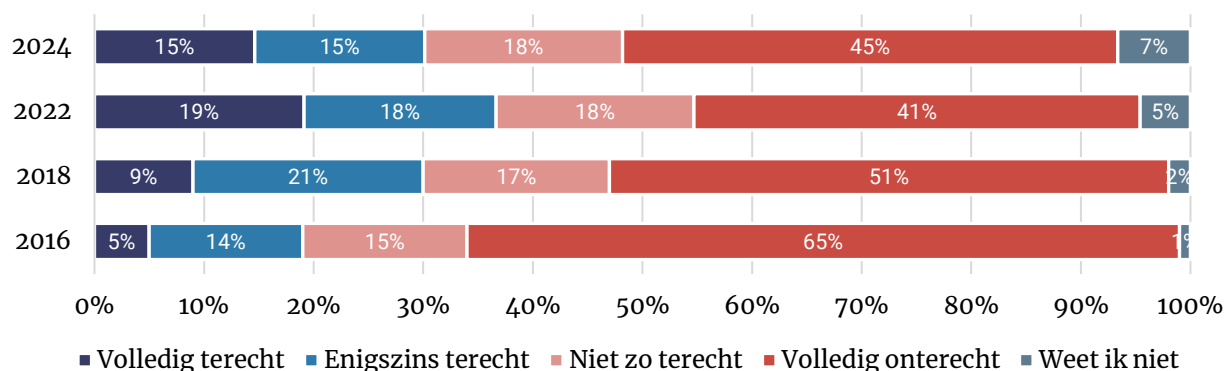
Nederland lijkt discussie-moe

In algemene zin kan wel worden gesteld dat Nederlanders meer weerstand voelen over de discussie omtrent het uiterlijk van (Zwarte) Piet dan in 2022. Twee jaar geleden vond 37 procent het terecht dat het uiterlijk ter discussie stond. Nu nog maar 30 procent.

In 2016 was de weerstand duidelijk groter. Toen vond slechts 19 procent de discussie terecht.

Figuur 4: Wat vindt u ervan dat er nog discussie is over het uiterlijk van Zwarte Piet? Vindt u dat terecht of onterecht?

Basis: gehele steekproef (n=1.229)

Voorstander wil vasthouden aan traditie, tegenstander ziet discriminatie

Voorstanders van de zwarte Piet vinden dit een mooie traditie waar aan vast gehouden moet worden. Ze geven aan dat het gebruik in hun ogen geen racistische connotaties heeft en zouden het jammer vinden als dit element van het feest verloren zou gaan. Een deelnemer omschrijft dit sentiment als volgt: *“Nederlandse tradities moeten blijven zoals ze zijn. Als mensen zich gediscrimineerd voelen dan hebben ze pech. De oorsprong van het feest moet ook duidelijker worden.”*

Tegenstanders beschouwen het gebruik wel als discriminerend, of begrijpen in ieder geval waarom donkere Nederlanders dit zo ervaren. Zo zegt iemand: *“er zijn kinderen Zwarte Piet genoemd waar ik bij was!”*

Er klinken ook verzoenende woorden: *“Zwarte Pieten is een discussie voor mensen die zich hiervoor aangesproken voelen. Maar het hele Halloween-gebeuren is pas ergerlijk.”*

Wie is voor Zwarte Piet? Wie pleit voor verandering?

Verschillende groepen in de samenleving denken verschillend over de toekomst van (de zwarte) Piet. Hoger opgeleiden pleiten veel vaker voor verandering (24% wil vasthouden aan een feest met *alleen* zwarte Pieten) dan lager (53%) en middelbaar opgeleiden (46%). Ook jongvolwassenen (van de 18-34 jarigen wil 33% *alleen* Zwarte Pieten) denken er anders over dan ouderen (65+, 47%).

Ook naar etnische achtergrond zijn er forse verschillen. Nederlanders van Surinaamse of Antilliaanse komaf zijn veel minder vaak voor behoud van Zwarte Piet (24%) dan Nederlanders zonder migratieachtergrond (39%) of met een westerse migratieachtergrond (45%).

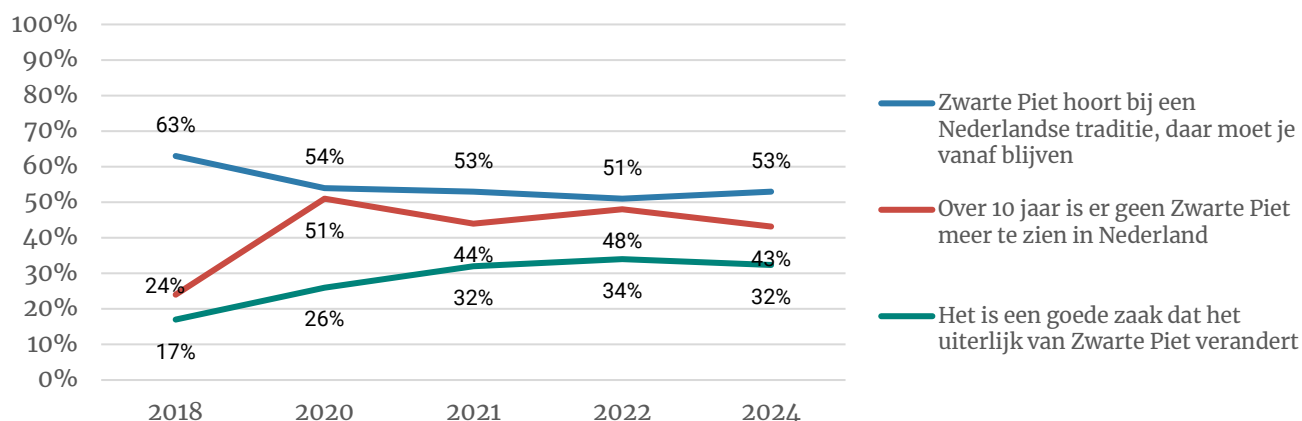
Een op drie vindt verandering Zwarte Piet goede zaak

We legden enkele stellingen die een beeld door de tijd schetsen. Ongeveer de helft (53%) vindt dat Zwarte Piet bij een Nederlandse traditie hoort ‘waar je vanaf moet blijven’. Dat percentage is al sinds 2020 ongeveer gelijk. Een derde (32%) vindt het een goede zaak dat het uiterlijk van Piet verandert. Een flinke toename ten opzichte van 2018 (destijds was 17 procent hier hiermee eens), maar stagnatie ten opzichte van de voorbije twee metingen.

In 2020 was de helft (51%) van de Nederlanders er van overtuigd dat er over tien jaar (toen dus 2030) geen Zwarte Piet meer te zien zou zijn in Nederland. Inmiddels denkt men daar iets anders over. Ruim vier op tien (43%) denken dat er nu over tien jaar geen Zwarte Piet meer te zien is.

Figuur 4: % (helemaal) eens met stellingen

Basis: gehele steekproef (n=1.229)

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van zaterdag 9 tot maandagochtend 11 november 2024. Er was geen opdrachtgever. In totaal werkten 1.229 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 215) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief.

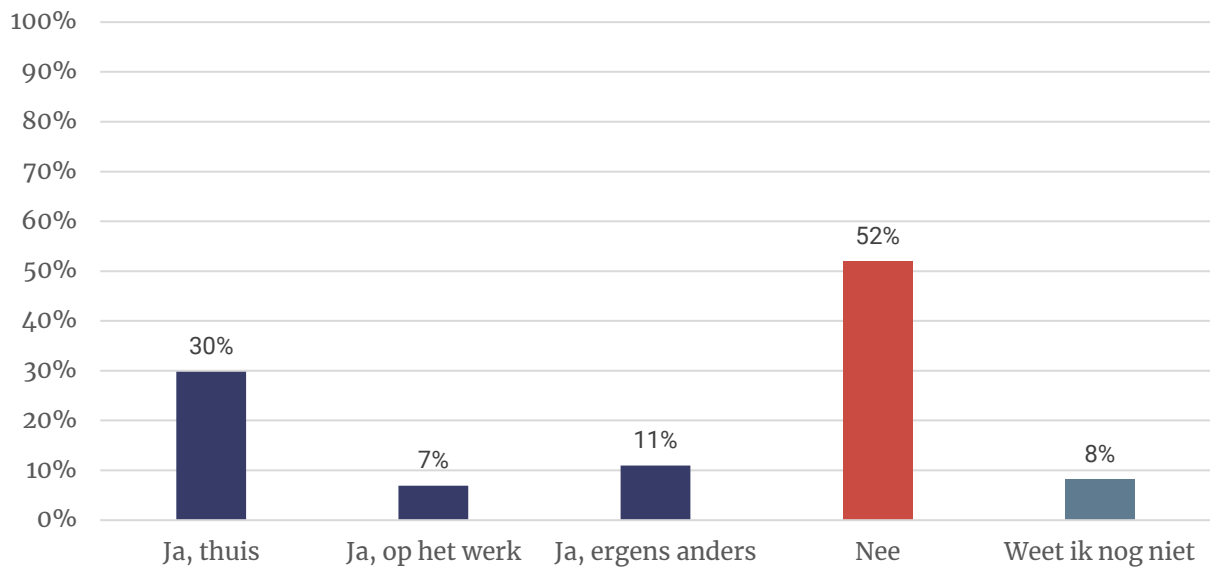
De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

1 Sinterklaasfeest

1.1 Vier op tien van plan Sinterklaas te vieren

Vier op tien (40%) Nederlanders zijn van plan dit jaar Sinterklaas te vieren. Meestal gebeurt dit in huiselijke sfeer (30%).

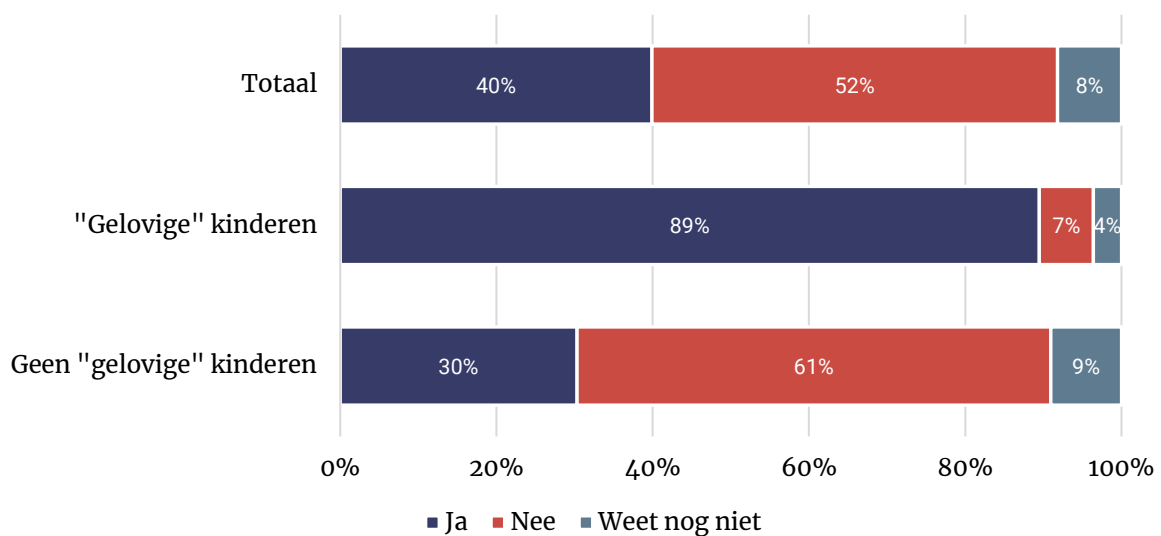
Figuur 1.1: Bent u van plan het Sinterklaasfeest dit jaar te vieren? Zo ja, thuis, op het werk of ergens anders? Meerdere antwoorden mogelijk. Basis: gehele steekproef (n=1.229)

1.2 Ook zonder 'gelovige kinderen' viert een derde Sinterklaas

Ouders van kinderen die nog in Sinterklaas geloven vieren bijna altijd Sinterklaas (89%). Ook zonder 'gelovige' kinderen viert een aanzienlijk deel (30%) het feest.

Figuur 1.2: Bent u van plan het Sinterklaasfeest dit jaar te vieren? Basis: gehele steekproef (n=1.229)

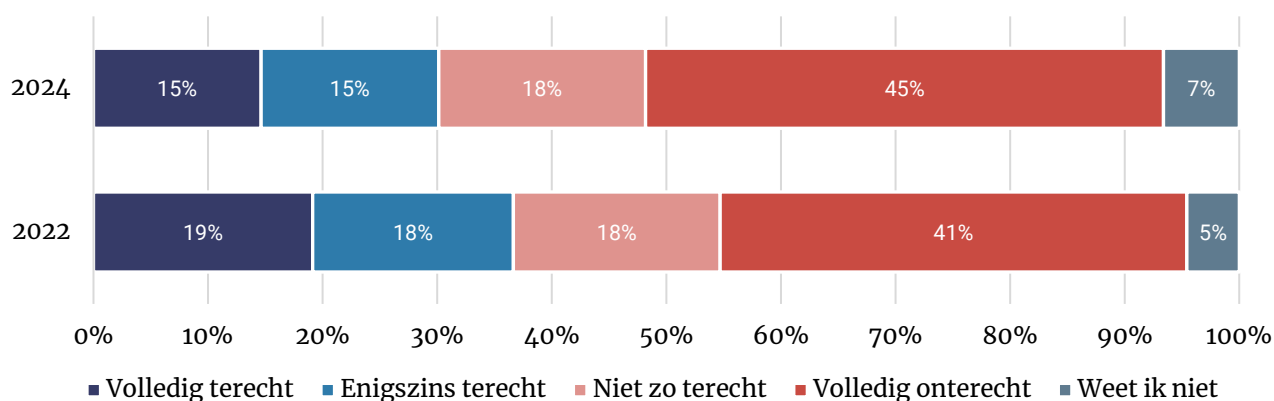
2 Piet-discussie

2.1 Minder draagvlak voor Piet-discussie

Net als in de voorbije jaren is ook dit jaar discussie over het uiterlijk van (zwarte) Piet. Drie op tien (30%) geven aan dit volledig of enigszins terecht te vinden. Achttien procent noemt het 'niet zo terecht' terwijl bijna de helft (45%) volledig tegen de discussie is.

In 2022 vond een groter deel (37%) het volledig of enigszins terecht dat Piets uiterlijk ter discussie stond.

Figuur 2.1: Wat vindt u ervan dat er nog discussie is over het uiterlijk van Zwarte Piet? Vindt u dat terecht of onterecht?² Basis: gehele steekproef (n=1.229)

² Volledige vraagstelling: Over het uiterlijk en de kleur van Zwarte Piet wordt al een aantal jaren gediscussieerd. Sommige mensen vinden dat de verschijning van Zwarte Piet moet blijven zoals deze was, anderen vinden dat Piet niet langer zwart moet zijn.

Wat vindt u ervan dat er nog discussie is over het uiterlijk van Zwarte Piet? Vindt u dat terecht of onterecht?

2.2 Vier op tien pleiten voor traditionele Zwarte Piet

Respondenten kregen de keuze om uit zes verschillende toekomstbeelden te kiezen voor (zwarte) Piet variërend van vasthouden aan Zwarte Piet tot de volledige afschaffing van Piet.

Vier op tien (38%) Nederlanders pleiten voor de traditionele Zwarte Piet. Nog eens 18 procent vindt dat Zwarte Pieten onderdeel van een mix moeten zijn met verder Schoorsteen- en gekleurde Pieten.

Ruim een derde (35%) pleit voor verandering: 17 procent wil een *geleidelijke* verandering naar Schoorsteenpieten, 14 procent is voor *directe* verandering naar Schoorsteenpieten, en vier procent wil dat Pieten een witte of gekleurde huidskleur krijgen.

Een klein deel, 4 procent, is van mening dat Piet helemaal moet worden afgeschaft.

Tabel 2.1: Wat vindt u? Kunt u één van onderstaande uitspraken kiezen? Basis: gehele steekproef (n=1.229)

	%
Het uiterlijk van Zwarte Piet moet blijven zoals het was (met zwarte huidskleur)	38%
Er moet een mix zijn van Zwarte Pieten, Schoorsteen Pieten (roetvegen, lichtere huidskleur) en gekleurde pieten.	18%
Het uiterlijk van Zwarte Piet moet <i>geleidelijk</i> veranderen (naar een Schoorsteen Piet met roetvegen en een lichtere huid)	17%
Het uiterlijk van Zwarte Piet moet <i>direct</i> veranderen (naar een Schoorsteen Piet met roetvegen en een lichtere huid)	14%
Het uiterlijk van Zwarte Piet moet helemaal veranderen (alleen nog witte of gekleurde huidskleur)	4%
Piet moet helemaal worden afgeschaft (geen gekleurde of zwarte pieten)	2%
Weet ik niet / geen mening	9%

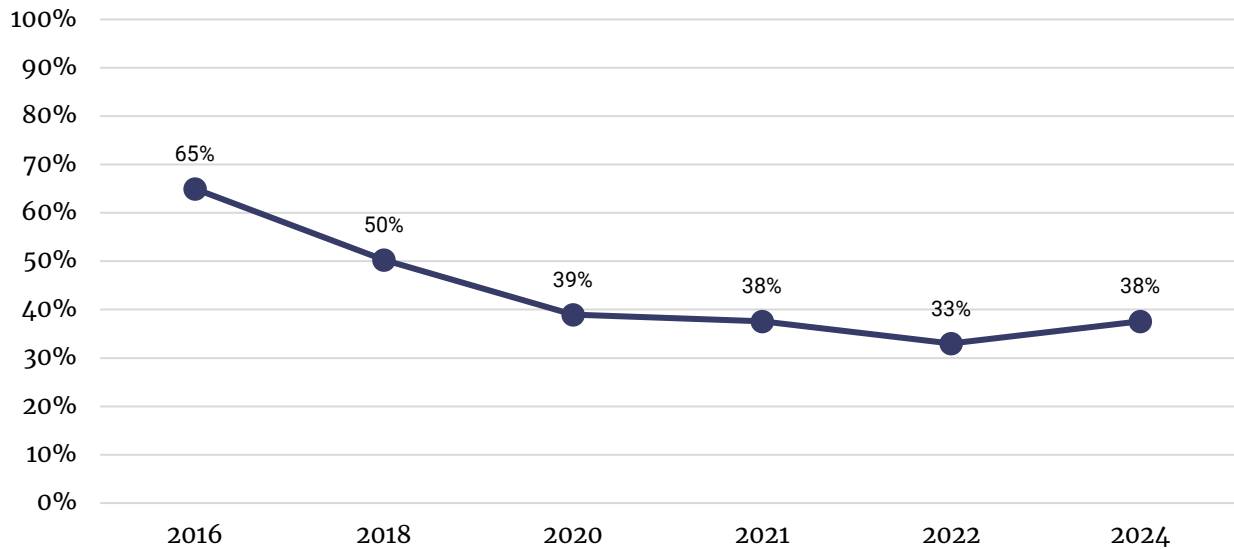
2.3 Voor het eerst lichte toename draagvlak traditionele (zwarte) Piet

De voorgaande vraag legden we zes keer voor (sinds 2016) aan de Nederlandse bevolking. Sinds 2016 zagen we een gestage afname van het draagvlak voor de traditionele Zwarte Piet. Aanvankelijk met forse sprongen (van 2016 tot 2020), daarna stabiliseerde het aandeel,

Met deze meting zien we een trendbreuk. Het percentage Nederlanders dat voor Zwarte Piet is, stijgt voor het eerst (van 33 naar 38 procent) en is daarmee terug op het niveau van 2020/2021.

Figuur 2.2: % dat kiest voor alleen traditionele Zwarte Piet (door de jaren heen)

Basis: gehele steekproef (n=1.229)

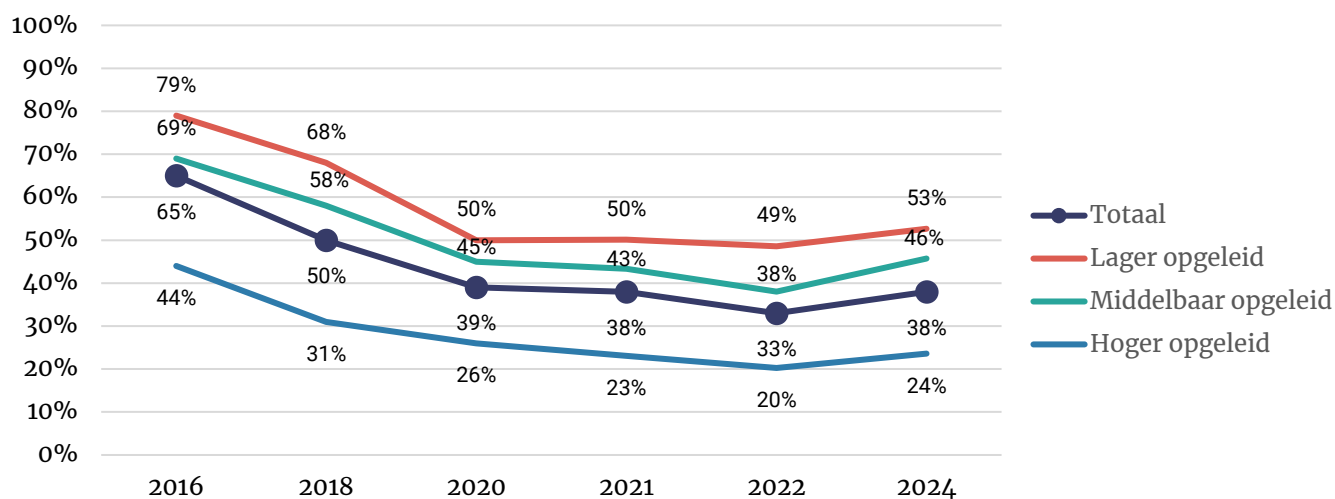

Naar opleidingsniveau

Net als in de voorbije jaren denken Nederlanders met een hoge opleiding (hbo of wo) anders over Piet dan middelbaar- en lager opgeleiden. Hoger opgeleiden pleiten veel vaker voor verandering, maar ook hier zien we een lichte toename in het aandeel dat een zwarte Piet wil. Een kwart van hen (24%) is nu voor een traditionele Zwarte Piet.

Middelbaar (46%) en lager opgeleiden (53%) zijn veel vaker voor. Onder middelbaar opgeleiden zien we de grootste stijging: van 38 naar 46 procent.

Figuur 2.3: % dat kiest voor alleen traditionele Zwarte Piet (door de jaren heen, naar opleidingsniveau)
Basis: gehele steekproef (n=1.229)

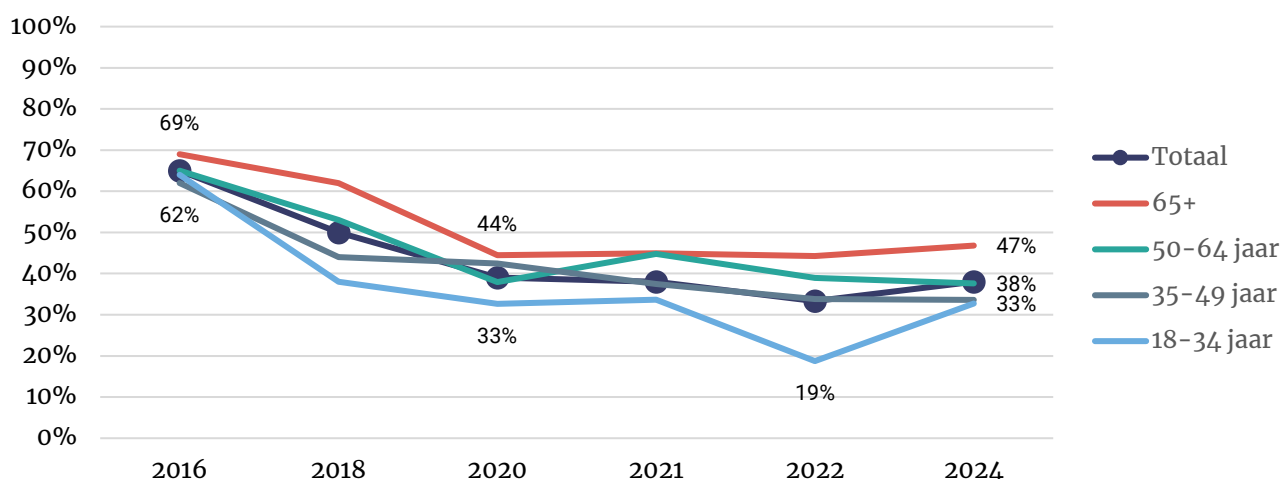

Naar leeftijd

In 2016 was er nauwelijks een verschil tussen leeftijdsgroepen als het ging om Zwarte Piet. Een meerderheid (62-69%) van iedere generatie pleitte voor het behoud van Zwarte Piet. Door de jaren heen is het draagvlak onder iedere leeftijdsgroep afgenomen, maar is dit duidelijk sterker het geval bij jongvolwassenen (18-34 jarigen, 33% voor). Ouderen (65+) zijn het vaakst voor het behoud van de traditionele Zwarte Piet.

Figuur 2.4: % dat kiest voor alleen traditionele Zwarte Piet (door de jaren heen, naar opleidingsniveau)

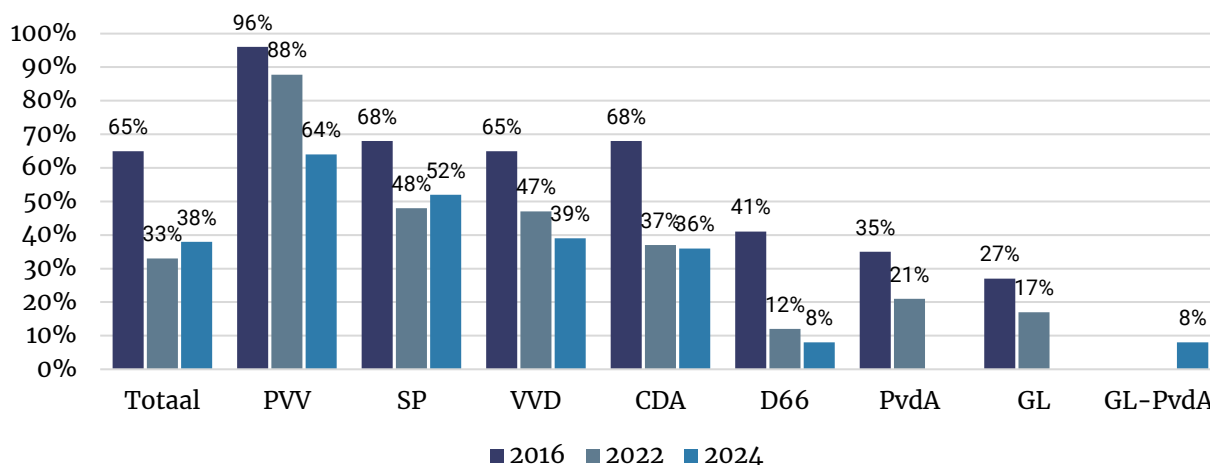
Basis: gehele steekproef (n=1.229)

Naar politieke voorkeur

Figuur 2.5 toont het draagvlak voor Zwarte Piet naar partijvoorkeur. Ten opzichte van de vorige meting in 2022 is het draagvlak onder de meeste kiezersgroepen sterk afgenomen of ongeveer gelijk gebleven. Toch is het totale aandeel dat pleit voor Zwarte Piet toegenomen. Dit komt doordat de groep PVV-kiezers (de groep die het vaakst voor behoud van Zwarte Piet is) beduidend groter is geworden in vergelijking met 2022. In de statistiek wordt deze ogenschijnlijke tegenstelling (een trend die zichtbaar is in subgroepen, maar verdwijnt of omkeert wanneer de groepen worden samengevoegd) ook wel [Simpson's Paradox](#) genoemd.

Figuur 2.5: % dat kiest voor alleen traditionele Zwarte Piet (door de jaren heen, naar partijvoorkeur)

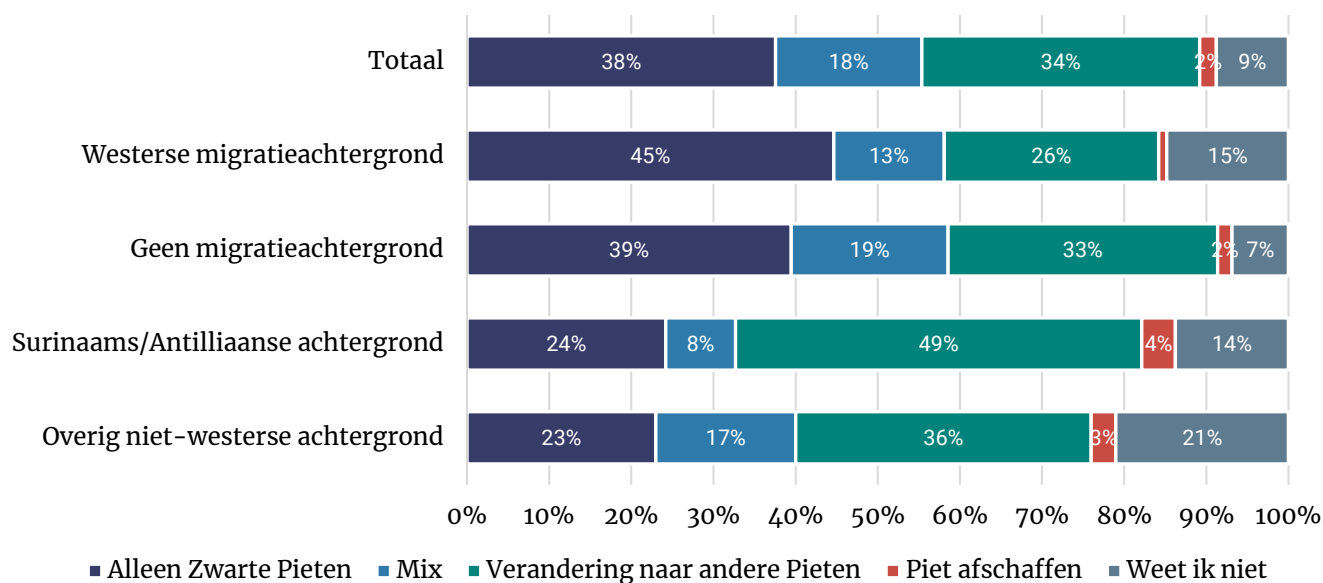

Naar migratieachtergrond

Nederlanders van Surinaamse of Antilliaanse komaf pleiten doorgaans voor een geleidelijke of directe verandering van Zwarte

Figuur 2.6: Wat vindt u? Kunt u één van onderstaande uitspraken kiezen?³ (naar migratieachtergrond)

Basis: gehele steekproef (n=1.229)

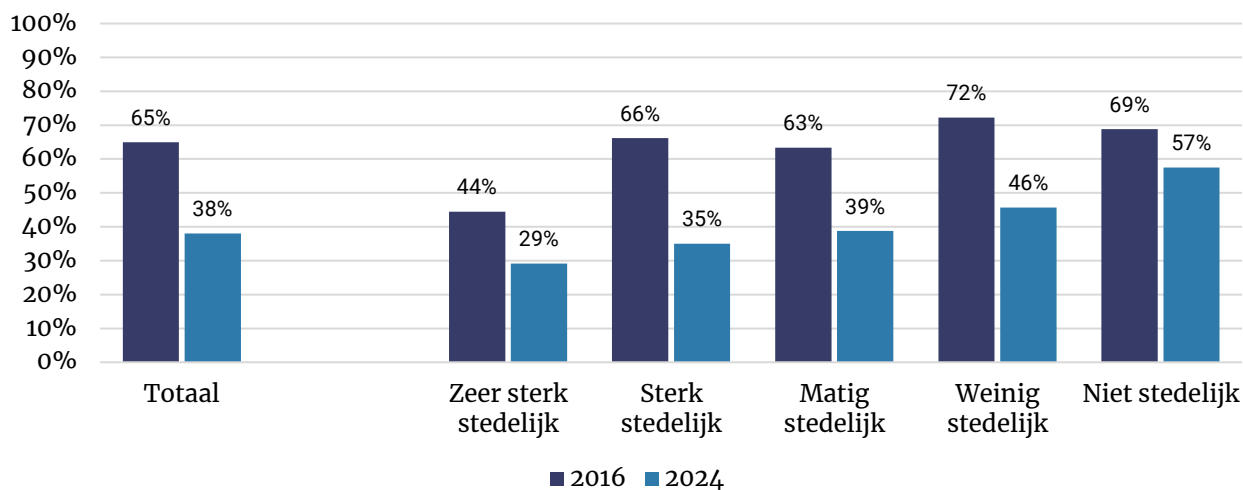
³ Antwoordopties: 1. Het uiterlijk van Zwarte Piet moet blijven zoals het was (met zwarte huidskleur)
 2. Er moet een mix zijn van Zwarte Pieten, Schoorsteen Pieten (met roetvegen) en pieten met een niet-huidskleur (zoals groen of blauw)
 3. Het uiterlijk van Zwarte Piet moet geleidelijk veranderen (naar een Schoorsteen Piet met roetvegen)
 4. Het uiterlijk van Zwarte Piet moet direct veranderen (naar een Schoorsteen Piet met roetvegen)
 5. Het uiterlijk van Zwarte Piet moet helemaal veranderen (alleen nog pieten zonder schmink of een niet-huidskleur, zoals groen of blauw)
 6. Piet moet helemaal worden afgeschaft (geen zwarte pieten of pieten met een niet-huidskleur)
 7. Weet ik niet / geen mening

Opties 3 t/5 zijn in figuur 1 bij elkaar opgeteld.

Naar stedelijkheid

In 2016 waren ruime meerderheden in alle delen van het land – met uitzondering van de sterkst stedelijke gebieden – voor een alleen een zwarte Piet. Nu is alleen een meerderheid (57%) in de minst stedelijke gebieden daar nog voor.

Figuur 2.7: Wat vindt u? Kunt u één van onderstaande uitspraken kiezen? (Naar stedelijkheid, aandeel 'voor alleen een zwarte Piet') Basis: gehele steekproef (n=1.229)

3 Stellingen

Twee op drie (65%) Nederlanders vinden dat ‘een kleine minderheid van tegenstanders het Sinterklaasfeest verpest’. Ongeveer de helft vindt dat er moet worden ‘afgebleven’ van Zwarte Piet (53%) en dat de traditie met Zwarte Piet moet blijven zoals hij is (49%). Deze houdingen zijn in de afgelopen drie jaar niet veranderd.

Een derde (32%) vindt het juist een goede zaak dat het uiterlijk van Piet verandert. Een even groot deel (32%) stelt dat als donkere Nederlanders zich gediscrimineerd voelen door Zwarte Piet dat voldoende reden is om zijn uiterlijk aan te passen.

Samenvattend kan worden gesteld dat er in de jaren 2018–2021 een duidelijk trend te zien was waarbij het draagvlak voor Zwarte Piet op allerlei aspecten afnam. In 2022 zagen we op veel vlakken al een stilstand van deze trend. Dat zet zich nu voort.

Opvallend is dat er nu minder mensen zijn die denken dat er over tien jaar geen Zwarte Piet meer is in Nederland (43%) dan twee jaar geleden (48%).

Tabel 3.1: Kunt u voor de volgende stellingen aangeven in welke mate u het er mee eens of oneens bent?
% (helemaal) mee eens

	2018	2020	2021	2022	2024
Een kleine minderheid van tegenstanders verpest het feest van Sinterklaas	83%	80%	71%	64%	65%
Zwarte Piet hoort bij een Nederlandse traditie, daar moet je vanaf blijven	63%	54%	53%	51%	53%
De Sinterklaastraditie mét Zwarte Piet moet blijven zoals hij is	69%	62%	50%	51%	49%
Over 10 jaar is er geen Zwarte Piet meer te zien in Nederland	24%	51%	44%	48%	43%
Het is een goede zaak dat het uiterlijk van Zwarte Piet verandert	17%	26%	32%	34%	32%
Als donkere Nederlanders zich gediscrimineerd voelen door de verschijning van Zwarte Piet, is dat voldoende reden het uiterlijk van Zwarte Piet aan te passen	24%	32%	33%	36%	32%
Het Sinterklaasfeest kan beter helemaal worden afgeschaft	4%	6%	8%	10%	8%

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl